

НАУКОВЕ ЖИТТЯ

УДК 623

В.О. Лоторев,
О.С. Марченко,
кандидат технічних наук

СУЧАСНІ ТЕХНІЧНІ ЗАСОБИ – У ПРАКТИЧНУ ДІЯЛЬНІСТЬ ПІДРОЗДІЛІВ ОВС

Розглянуто перспективи підвищення ефективності діяльності підрозділів органів внутрішніх справ за рахунок оснащення новими сучасними технічними засобами.

Ключові слова: підрозділи ОВС, технічні засоби, практична діяльність.

Рассмотрены перспективы повышения эффективности деятельности подразделений органов внутренних дел за счет оснащения новыми современными техническими средствами.

Ключевые слова: подразделения ОВД, технические средства, практическая деятельность.

Paper considers the prospects for the improving of the efficiency of the departments of internal affairs by equipping with modern technical means.

Keywords: police departments, equipment, practical activities.

Права і свободи людини та їх гарантії визначають зміст і спрямованість діяльності держави. Держава відповідає перед людиною за свою діяльність. Утвердження і забезпечення прав і свобод людини є головним обов'язком держави.

У статті 3 Конституції України, прийнятої на п'ятій сесії Верховної Ради України 28 червня 1996 року зі змінами та доповненнями, зазначено, що людина, її життя і здоров'я, честь і гідність, недоторканність і безпека визнаються в Україні найвищою соціальною цінністю.

Стаття 27 Конституції декларує, що кожна людина має невід'ємне право на життя. Ніхто не може бути свавільно позбавлений життя. Обов'язок держави – захищати життя людини. Кожен має право захищати своє життя і здоров'я, життя і здоров'я інших людей від протиправних посягань [1].

Грунтуючись на положеннях Конституції, Закону України “Про міліцію”, органи внутрішніх справ спрямовують свою діяльність на охорону громадського порядку, попередження й розкриття злочинів. Та, незважаючи на докладені зусилля, криміногенна обстановка в Україні залишається складною.

Саме тому питання підвищення рівня ефективності діяльності підрозділів ОВС є одним із пріоритетних для керівництва МВС України. Успішне його вирішення можливе за умови комплексного підходу та одночасного здійснення низки різноманітних заходів, серед яких важко переоцінити важливість забезпечення працівників підрозділів міліції сучасними технічними засобами.

XXI сторіччя без перебільшення можна вважати тріумфом найпередовіших технологій як на теренах технічного прогресу, так і в суспільному житті народів окремих країн і людства в цілому. Україна також є учасником цього процесу.

Не є таємницею те, що технічний розвиток відчутно впливає на плин суспільних процесів. Особливо це стосується інформаційно-комунікаційних технологій,

позитивною стороною яких є забезпечення вільного доступу кожної особи до різноманітної інформації. З іншого боку, ці технології використовуються для впливу на свідомість людини та формування її світогляду представниками злочинного світу у сфері антигромадських дій та організації масових заворушень, характер яких набуває дедалі агресивніших ознак. В таких умовах діяльність працівників ОВС стає більш складною і потребує зростаючих зусиль для забезпечення законності та правопорядку.

У цьому сенсі використання особовим складом у практичній діяльності технічних засобів, які були ефективними і достатніми, так би мовити, вчора, на цей час уже не забезпечує досягнення бажаного ефекту. Образно кажучи, водяні брандспойти, сльозоточивий газ та гумові кийки не гарантують результативного впливу підрозділів правоохорони на натовп, який стає більш організованим та технічно оснащеним.

Застосування бойової зброї для припинення масових порушень громадського порядку неприпустиме, бо може призвести до дуже негативних наслідків. Тому необхідно вдосконалювати існуючі та відшукувати нові не смертельні методи приведення до адекватного стану як окремих громадян, так і значних скупчень людей. А це можливо лише за умови наявності на озброєнні підрозділів ОВС нових сучасних технічних засобів різноманітного призначення. Провідну роль у вирішенні цього непростого питання відіграє Державний науково-дослідний інститут (ДНДІ) МВС України.

Слід зазначити, що діяльність ДНДІ спрямована на здійснення широкого діапазону досліджень та розробок нових сучасних спеціальних технічних засобів для забезпечення потреб різних підрозділів МВС. Основними напрямками є:

- розробки в галузі криміналістичної та спеціальної техніки;
- розробки спеціальних технічних засобів;
- розробки озброєння, засобів індивідуального бронезахисту та активної оборони;
- створення спеціальних транспортних засобів.

Коротко охарактеризуємо кожен напрям.

За першим напрямом проводяться роботи зі створення нових зразків технічних засобів для озброєння підрозділів ДНДЕКЦ, спеціальних підрозділів ГУБОЗ, ДГБ та внутрішніх військ МВС. Серед них можна виділити: систему для дистан-

ційного відстрілу зброї, рекомендовану до застосування у роботі експертно-криміналістичних підрозділів; штурмову драбину “ДШ”, пристрій для руйнування скла для спеціальних підрозділів міліції, а також низку розробок для потреб оперативних підрозділів.

За другим напрямом зусилля фахівців ДНДІ концентруються на виконанні робіт для задоволення потреб підрозділів ГУБОЗ, ДГБ, ДОТЗ та Управління зв'язку за рядом тематик.

1. Спеціальні технічні засоби передачі та фіксації аудіо- й відеоінформації для оперативних підрозділів.

2. Спеціальні технічні засоби прихованого визначення місцезнаходження рухомих об'єктів.

3. Засоби реєстрації мовленнєвої інформації, що циркулює в каналах зв'язку.

4. Засоби та системи радіоконтролю.

5. Засоби відеонагляду та відеоконтролю спеціального призначення.

6. Системи відеоспостереження з елементами відеоаналітики.

7. Засоби та канали передачі інформації “остання миля”.

8. Системи для забезпечення контролю осіб, що знаходяться під “домашнім арештом”.

За напрямом розробки озброєння, засобів індивідуального бронезахисту та активної оборони для забезпечення потреб підрозділів ГУБОЗ, ДГБ та внутрішніх військ МВС проводяться роботи зі створення: спеціальних боєприпасів 12-го та калібру 40 мм різноманітної дії (травматичних, світлозвукових, димоутворюючих, для примусового зупинення транспортних засобів, споряджені подразнювальними речовинами тощо); протиударні та кулестійкі щити, шоломи і бронежилети; гранати різного призначення (газові, світлозвукові одно- та багатоеlementні); інші засоби.

Активні роботи проводяться зі створення на базі шасі, що виробляються серійно, спеціальних транспортних засобів: для перевезення осіб, взятих під варту; для перевезення груп захоплення спеціальних підрозділів; для потреб патрульної служби; пересувні лабораторії (криміналістичні, вибухотехнічні); спеціальні броньовані транспортні засоби тощо.

За кожним із згаданих напрямів виконуються значні обсяги прикладних наукових досліджень, результати яких лягають в основу подальших розробок сучасних засобів, які за своїми технічними та експлуатаційними характеристиками практично не поступаються аналогічним зразкам зарубіжного виробництва за нижчої ціни. Залучення до проведення робіт підприємств України забезпечує

можливість відпрацювання конструкції виробу ще на етапі розробки за участю фахівців Інституту та працівників підрозділу-замовника, що дає змогу найбільш повно врахувати специфіку діяльності та, відповідно, вимоги цього підрозділу й, у кінцевому результаті, створити дійсно потрібні та ефективні технічні засоби.

Разом з тим, слід зазначити, що при організації процесу забезпечення підрозділів ОВС сучасними технічними засобами з метою уникнення одностороннього підходу до вирішення поставлених завдань необхідно вирішувати їх комплексно і творчо. Ідеться про те, що в деяких випадках раціональніше, з урахуванням таких факторів, як тривалість процесу розроблення нового виробу, великі обсяги необхідних для розроблення коштів за незначної кількісної потреби в окремих видах технічних засобів більш доцільною може бути закупівля серійних зразків, у тому числі зарубіжного виробництва. Певно, що рішення про закупівлю має бути прийняте після проведення техніко-економічного аналізу, яким буде підтверджено її доцільність. Важливим для цього є аналіз наявної технічної інформації, а, особливо, тестування зразків.

Таким чином, можна дійти висновку, що необхідним етапом процесу забезпечення підрозділів ОВС сучасними технічними засобами є інформаційно-пошукові роботи, аналіз отриманої інформації, апробація існуючих виробів та висновок про відповідність зразків вимогам, висунутим замовниками, і, кінець кінцем, вироблення обґрунтованих рекомендацій щодо доцільності проведення закупівель чи розробок технічних засобів. Дієвим способом реалізації цього етапу є участь у роботі спеціалізованих виставок сучасних технічних засобів для оснащення практичних підрозділів ОВС, завдяки тому, що під час роботи таких виставок для працівників цих підрозділів забезпечується можливість ознайомлюватися з реальними зразками, а також висловлювати свої пропозиції стосовно параметрів цих зразків безпосередньо розробникам та виготовникам продукції. Найбільший ефект досягається за умови створення робочих груп для спільної участі фахівців ДНДІ та працівників практичних підрозділів у проведенні виставкових заходів.

Саме з метою вивчення питань прийняття на озброєння новітніх зразків озброєння, спеціальних засобів, у тому числі іноземного виробництва, та оснащення ними підрозділів міліції громадської безпеки та військових частин внутрішніх військ у вересні 2013 року, згідно з дорученням керівництва МВС, було створено робочу групу у складі представників ДГБ, внутрішніх військ, ДМЗ та ДНДІ МВС України.

Учасниками групи з метою винесення на розгляд керівництва МВС пропозицій щодо здійснення закупівель: альпіністського та водолазного спорядження для ПМОП “Беркут”; відеореєстраторів для піших нарядів та автопатрулів; гранатометів, у тому числі багатоствольних, для відстрілу спеціальних засобів; засобів, споряджених безпечними димоутворюючими препаратами; багатoelementних світлошумових гранат; електрошокових пристроїв дистанційної дії; засобів знерухолення та інших спеціальних засобів і озброєння взято участь у проведенні міжнародних спеціалізованих виставок засобів захисту, озброєння та спецтехніки “Зброя та безпека–2013”, “Безпека 2013” (Україна) та “Інтерполітех 2013” (Російська Федерація) [2].

Під час роботи зазначених виставок члени робочої групи детально ознайомилися із представленими зразками, а після завершення виставок ретельно опрацювали отримані інформаційні матеріали і провели порівняльний аналіз технічних параметрів цих зразків, в тому числі з урахуванням оцінки ефективності дії деяких з них під час демонстраційних показів, проведених організаторами виставки “Інтерполітех 2013”.

Окрему увагу приділено опрацюванню не досить врегульованого в МВС наразі, як у технічному, так і в нормативно-правовому полі, питання визначення складу та особливостей застосування працівниками підрозділів ОВС та внутрішніх військ альпіністського та водолазного спорядження. Слід зазначити, що альпіністське та водолазне спорядження є лише складовою частиною засобів забезпечення

висотної та підводної діяльності, причому відповідальність за застосування цих засобів покладається на командира відповідного підрозділу. Тому з урахуванням того, що на цей час засоби забезпечення висотної та підводної діяльності не перебувають на оснащенні підрозділів ОВС, визнано за доцільне для оперативного вирішення питань організації їх діяльності підготувати та надати на розгляд керівництву МВС проект наказу про затвердження тимчасових переліків вищезгаданих засобів, які за своїми характеристиками відповідають нормам і вимогам безпеки і є придатними для застосування в підрозділах міліції громадської безпеки та військових частинах внутрішніх військ. Також необхідним є розроблення настанови із правил організації та ведення висотної діяльності, а також настанови із правил організації та ведення підводної діяльності.

З метою упровадження у практичну діяльність підрозділів міліції громадської безпеки відеореєстраторів для піших нарядів та автопатрулів всебічно вивчено технічні характеристики, особливості та досвід використання підрозділами патрульної служби поліції Російської Федерації системи відеоспостереження “Дозор”. Наразі в ДНДІ ведуться роботи за цим напрямом, зокрема, розроблено відомчі вимоги до системи відеореєстрації: для піших нарядів патрульної служби; для автотранспорту, що задіяний для виконання завдань із охорони громадського порядку, та ін., а в 2014 році заплановано проведення дослідно-конструкторської роботи зі створення в Україні системи відеоспостереження подібній системі “Дозор”.

Результати опрацювання інформаційних матеріалів та ознайомлення зі створеними на підприємствах Російської Федерації зразками світлошумових гранат, димоутворюючих засобів, багатозарядних гранатометів та спеціальних боєприпасів до них показали, що вибір тем досліджень та розробок, які проводяться фахівцями ДНДІ, був правильним. Наразі триває апробація в підрозділах ОВС нових нещодавно розроблених димових (“Завіса-1Р”, “Завіса-1Н”) та багатоелементних світлошумових гранат (“Інферно-1х”, де х – кількість світлошумових елементів від 3 до 6), під час якої вживаються заходи щодо покращання конструкції виробів та готуються необхідні документи для винесення на розгляд відомчої комісії МВС питання про приймання цих зразків на озброєння. Також тривають роботи з дослідження можливості створення низки спеціальних боєприпасів калібру 40 мм (травматичних, світлошумових, газових, димових тощо), призначених для

використання з одно- або шестизарядними ручними гранатометами для їх відстрілу. Розроблення гранатометів виконується працівниками КНВО “Форт”.

Водночас членами робочої групи встановлено, що вирішенню питання про закупівлю або розробки електрошокових пристроїв дистанційної дії (в Україні не виробляються) має передувати опрацювання питань їх безпечного застосування, для чого необхідне проведення відповідних медико-біологічних досліджень особливостей впливу таких пристроїв (наприклад, виробництва російської компанії “Мартъ Групп”) на організм людини. З цією метою, а також для визначення безпечних параметрів дії інших спецзасобів (світлошумових, травматичних, димових, акустичних тощо) опрацьовуються з Міністерством охорони здоров’я України питання визначення установ, уповноважених проводити відповідні медико-біологічні дослідження та встановлювати за їх результатами граничні рівні впливу на організм людини тих чи інших спеціальних засобів.

У рамках забезпечення підрозділів ОВС новітніми зразками озброєння членами робочої групи визнано за доцільне розглянути питання закупівлі зразків зброї, виробництво яких освоєно на КНВО “Форт” МВС України, а саме: пістолетів підвищеної потужності під боєприпаси калібру 9х19 мм Luger, лінійки зразків довгоствольної вогнепальної зброї калібру 5,56 мм (ручного кулемета, штурмових гвинтівок), снайперської гвинтівки калібру 7,62 мм та прийнятих на озброєння рішенням відомчої комісії МВС відповідно до Розпорядження Кабінету Міністрів України від 23 грудня 2009 р. № 1577-ррр.

Завершено роботу робочої групи виробленням обґрунтованих пропозицій щодо проведення закупівель та розробок нових сучасних спеціальних технічних засобів для забезпечення потреб різних підрозділів МВС.

Діяльність робочої групи є одним з прикладів успішного підходу до вирішення питання забезпечення підрозділів ОВС новітніми технічними засобами. Оскільки науково-технічний прогрес не стоїть на місці, а динамічно розвивається, це обумовлює постійну появу новіших, більш досконалих і ефективних технічних засобів, що, у свою чергу, зумовлює необхідність постійного оновлення спектра технічних засобів для забезпечення можливості виконання працівниками ОВС своїх службових завдань на високому рівні. Це означає, що необхідно працювати не тільки над удосконаленням власне самих технічних засобів, але й над процесом їх просування до користувача.

На нашу думку, корисним було б звернути увагу на досвід проведення російськими організаторами спеціалізованих виставок, зокрема “Інтерполітех”. Там до програми роботи виставки включено добре підготовлені демонстраційні покази дій працівників правоохоронних органів з використанням найсучасніших зразків технічних засобів. Таким чином, відвідувачі мають можливість “наживо” переконатися у дієвості тих чи інших зразків техніки, представлених на стендах виробників. Частина нових зразків відвідувачі можуть випробувати власноруч. Корисність таких заходів важко переоцінити.

Той факт, що демонстраційні покази відкриті для широких верств населення сприяє не тільки популяризації професії правоохоронця, але й забезпечує можливість для підростаючого покоління свідомого вибору майбутньої професії.

Тому автори вважають за можливе опрацювання питання організації демонстраційних показів у програмі роботи щорічної спеціалізованої виставки “Зброя та безпека”, головним організатором якої впродовж багатьох років виступає Міністерство внутрішніх справ України.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ

1. Конституція України : Закон України від 28.06.1996 № 254к – 96-ВР // Відомості Верховної Ради України. – 1996. – № 30. – Ст. 141
2. XVII международная выставка ИНТЕРПОЛИТЕХ : “Официальный каталог средства обеспечения безопасности государства”. – М., 2013. – 480 с.

Отримано 15.10.2013